

סיפורו של בית אשל: טקסט מונגש למסבירן קולי בעברית

ברוכים הבאים! אתם נמצאים במצפה בית אשל. כאן צמח בשנת 1943, על אדמת קק"ל, יישוב מיוחד במינו.

בבית אשל התרחש סיפור הצלחה התיישבותי וחקלאי מופלא, אבל גם קצר שנים. המצפה נעזב לאחר מלחמת העצמאות, והיישוב סיים את חייו לאחר חמש וחצי שנים בלבד.

בשנים הראשונות של חידוש המפעל הציוני בארץ ישראל התמקדה ההתיישבות היהודית במרכז הארץ ובצפונה. לעומת זאת, בדרום הארץ ובמרחבי הנגב היו שטחים עצומים כמעט ריקים מאוכלוסייה יהודית. לכולם היה ברור שצריך "לתפוס בעלות על הנגב", אבל, האם אפשר בכלל לקיים חיים בחבל ארץ שומם וקשה כזה?

המשימה הוטלה על קרן קימת לישראל. קרקעות שנרכשו בנגב הועברו לאחריותה, כדי שתפעל ליישוב בהן יהודים, לעבד אותן ולשמור עליהן.

בהובלת יוסף ויץ, שהיה מופקד על רכישות הקרקע, החליטה קק"ל להקים במרחב הנגב שלוש תחנות מחקר חקלאיות, שייקראו בשם "מצפים". כך הוקמו על שטחים שנרכשו מהבדואים היישובים: גבולות, רביבים ובית אשל. היו אלה נקודות יישוב מרוחקות ממרכז הארץ, שתפקידן היה ביצוע ניסיונות חקלאיים, ופיתוח שיטות להתמודדות עם האקלים, הקרקע והמים באזור.

תנועת המושבים קיבלה על עצמה להקים את מצפה בית אשל, והעבירה את האחריות לארגון "היוגב", שכלל בני נוער עולים מאוסטריה. הצעירים, ששהו אז בשמרון שבעמק יזרעאל, בוודאי לא העריכו עד כמה שונה יהיה האזור המדבר שאליו יגיעו.

לאחר שנמצאו מים ניתן האות להתחיל בהקמת המצפה.

בסוף קיץ 1943 עלו חמישה מחברי "היוגב" על משאית, העמיסו עליה טרקטור, כמה אוהלים, מזון וציוד מועט – ויצאו לדרך. לאחר נסיעה ארוכה הגיעו לכאן, והחלו בעבודה שתהפוך את החזון למציאות.

המצפה, שיועד לאכלס 12 רווקים בלבד, התפתח והפך ליישוב קטן.

הניסיונות החקלאיים נחלו הצלחה, חיי התרבות פרחו, חברים וחברות נוספים הגיעו מכל רחבי הארץ כדי להצטרף ליישוב ולהיות חלק ממפעל יישוב הנגב.

המתיישבים חיפשו ללא הרף אחר מקורות קיום, ופיתחו ענפי פרנסה חדשים כל הזמן. הגידולים החקלאיים מילאו את הנוף מאופק עד אופק.

חפשו את המסבירנים הנוספים שבהם תוכלו לשמוע עוד על החיים במקום.

חמש שנים של שגשוג הביאו את בית אשל להיות היישוב היהודי הגדול בנגב, ובו יותר מ-100 תושבים, בהם נשים וילדים.

יאירה ברגר, מהמתיישבים הראשונים, מספרת:

באמצע החצר היה דשא בצורת עיגול, שם עמדו הלולים של הילדים. בבוקר היינו יוצאים איתם אל מחוץ לחומה לטייל. ילדים היה להם יום רגיל. בארבע הם היו הולכים להורים והורים היו משכיבים אותם."

גם היחסים עם השכנים הבדואים היו טובים. ודן בראון, מוכתר בית אשל, פעל בהתמדה על מנת לשפר אותם.

קטע שמע: הקלטת ההצבעה על החלוקה.

לאחר ההחלטה של עצרת האו"ם על חלוקת ארץ ישראל לשתי מדינות, ביום כ"ט בנובמבר 1947, חלה תפנית חדה בסיפור.

מטחי יריות על היישוב היו לעניין יומיומי. המצב החמיר, והמתיישבים נאלצו להיפרד מהילדים ומהאימהות, אשר עברו למרכז הארץ, ולעסוק בביצור המקום נוכח ההתקפות.

עם הכרזת העצמאות בה' אייר תש"ח פלש הצבא המצרי לארץ. כוח מצרי פתח בהפגזה כבדה על היישוב. המשק נהרס כליל, אבל המתיישבים לא נכנעו. הם ידעו שנוכחותם במקום חיונית להגדרת קו הגבול הדרומי של מדינת ישראל.

היישוב בוצר מחדש והחיים עברו להתנהל בתעלות, מתחת לאדמה.

במשך חמישה חודשים נורו אלפי פגזים אל עבר בית אשל, ולמרות התנאים הקשים בתעלות הביצורים, ללא אספקה סדירה, החזיקו המתיישבים מעמד.

המלחמה בחזית הנגב הסתיימה בכיבוש באר שבע על ידי צה"ל, בסוף אוקטובר 1948. בית אשל שוחרר מהמצור, אך נהרס עד היסוד.

עם תום המלחמה החליטו המתיישבים לחזור לצפון הארץ, והחלו בהקמת מושב "היוגב" בעמק יזרעאל.

חפשו את תחנת המסבירן "ימי לחימה וגבורה", כדי לשמוע תיאור מפורט על תקופת המלחמה.

למרות שבית אשל התקיים למשך שנים ספורות בלבד, סיפורי הגבורה, העמידה, העיקשת והנחושה לטובת הכלל, גילויי האומץ והחלוציות של התושבים שחיו כאן, מעוררים בנו השראה עד עצם היום הזה.

החטיבה לחינוך ולקהילה של קק"ל מאחלת לכם סיור נעים, חווייתי ומעניין באתר. אתם מוזמנים להמשיך אל המסבירנים הבאים, כדי לשמוע עוד על סיפורו של המקום.